

ДОБРОТОЉУБЉЕ

Φιλοκαλία (=Филокалия) → φιλία (=филия = љубав) + κάλος (=калос = добро, право, лепо)

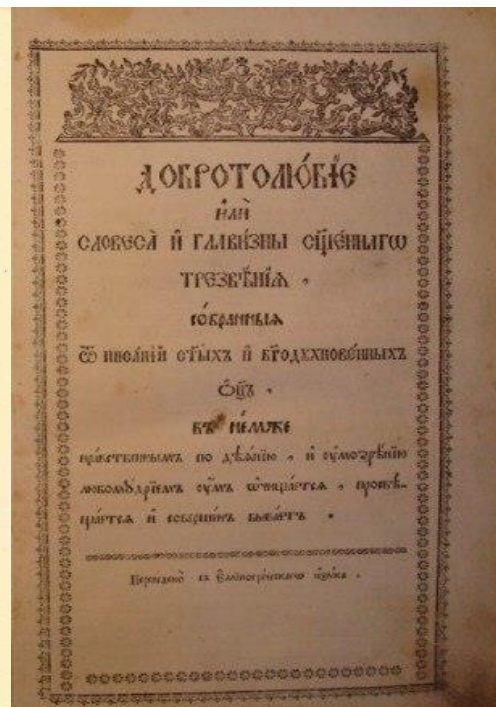
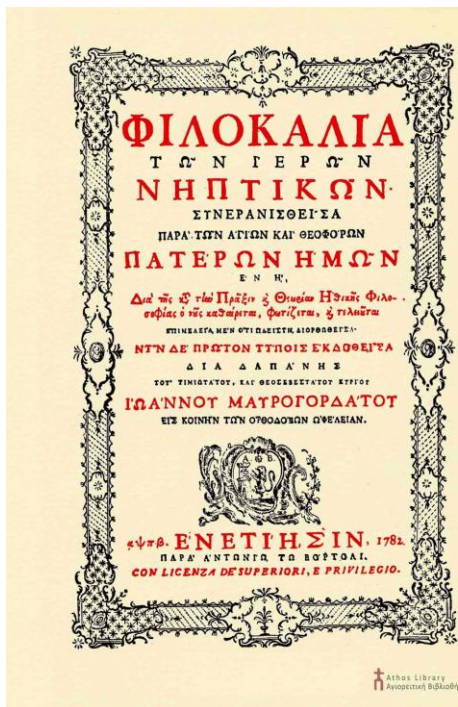
Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена **умносрданна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања
...увек су нераздвојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

Грчка 'Филокалия' штампана у Венецији 1782. године - састављач и издавач Свети Никодим Светогорац (1749-1809)
(Старо)Словенско 'Добротољубје' штампано у Петрограду 1793. године - састављач и издавач Свети Пајсије Величковски (1722-1794)

СВЕТИ АНТОНИЈЕ ВЕЛИКИ (251-356) Египат Ἁγίος Αντώνιος ο Μέγας (=Ајос Антониос о Мегас)

СВЕТИ АНТОНИЈЕ ВЕЛИКИ - I - ПОУКЕ СВЕТОГ ОЦА НАШЕГ АНТОНИЈА О ЖИВОТУ У ХРИСТУ, ПРЕУЗЕТЕ ИЗ ЖИВОТОПИСА КОЈИ ЈЕ САСТАВИО СВЕТИ АТАНАСИЈЕ И ИЗ 20 ПОСЛАНИЦА И 20 СЛОВА ПРЕПОДОБНОГА (1-41)

1. Сви заједно имајте првенствено бригу да, почевши, не слабите, да не падате духом трудећи се и да не говорите: „Већ дуго времена пребивамо у подвизима.“ Напротив, умножавајте ревност своју, као да сваки дан почињете. Цео живот људски је веома кратак у поређењу са будућим веком, и све наше је ништа пред вечним животом. У овом свету се свака ствар продаје по цени, и сви размењују ствари исте вредности, док се обећање вечног живота купује за неку незнатност. Јер написано је: „Дана наших година је седамдесет година, а при већој снази, осамдесет година. И већина њих је у труду и муци“ (**Псалм 90, 10**). И тако, за осамдесет, или чак и сто година проведених у подвигу, ми нећемо царовати једино сто година, већ у векове векова. Уз то, наше наслеђе неће бити на земљи, већ на Небу, иако смо се подвизавали на земљи. И још: оставивши трулежно тело, добићемо нетрулежно. Немојмо падати у уније и немојмо мислити да смо дуго проборавили у подвигу, или да смо учинили нешто велико: „Страдања садашњег времена нису ништа према слави која ће нам се открити“ (**Римљанима 8, 18**).
2. Исто тако, гледајући на свет, немојмо мислити да смо се одрекли нечега великог, будући да је и цела земља мала у односу на Небо. Због тога, чак и да смо свет напустили као господари над целом земљом, ипак не бисмо учинили ништа што би било равно вредности Царства Небеског. Онај ко се одриче целе земље као господар над њом, сличан је ономе ко баца једну драхму од бакра да би добио сто драхми у злату - он оставља мало да би добио сто пута више. Кад ни сва земља није вредна колико Небо, онда онај који оставља неколико десетина земље, као да не оставља ништа. Он не треба да се хвали, нити да је малодушан чак и ако би оставио и кућу и много злата. Са друге стране, треба помислити на то да бисмо оно што имамо, у часу смрти свакако морали да оставимо, и то можда баш онима којима бисмо најмање желели, како још Проповедник помиње (**Проповједникова 4, 8**), чак и да га нисмо напустили ради врлине. Зашто га, онда, не бисмо оставили ради врлине, како бисмо наследели Царство Небеско?
3. Из тог разлога нико не треба да гаји жељу за стицањем. Јер, каква је корист стицати оно што се по смрти не може узети са собом? Зар није боље да стичемо оно што ћемо моћи понети са собом: благоразумност, правичност, целомудреност, храброст, расуђивање, љубав, сиромаштвољубље, веру у Христа, безгневље и гостољубивост? Врлине које овде стекнемо, ићи ће пред нама и у земљи кротких нам припремити пристаниште.
4. Таквим мислима нека свако убеђује себе да не би био малодушан. Свако треба да расуђује о томе да је слуга Господњи и да је дужан да служи своме Владици. Као што се роб не усуђује да каже: „Пошто сам радио јуче, нећу радити данас“, већ, рачунајући протекло време труда, не престаје да се труди у остале дане свакодневно, по писаном у Јеванђељу, показујући исту ревност да би угодни свом господару и да не би допао беде. Тако и ми свакодневно пребивајмо у подвигу, знајући да нам Господ неће опростити уколико један дан проведемо у лењости, иако смо пре тога показивали трудољубивост, већ се расрдити на нас због немарности. Тако смо и код Језекиља чули: „Ако праведник одступи од своје правде и учини безакоње, те због тога умре, умреће због безакоња које је учинио“ (**Језекиљ 18, 26**). Тако је и Јуда за једну ноћ погубио труд читавог прошлог времена.
5. И тако, латимо се подвига и немојмо падати у уније. Јер у томе нам помаже и Господ, као што је написано: „Онима који љубе Бога све помаже на добро“ (**Римљанима 8, 28**). Ради тога, то јест да не будемо малодушни, треба да се сећамо и следеће изреке апостола: „Сваки дан умирем“ (**1. Коринћанима 15, 31**). Јер ми нећемо сагрешити уколико будемо живели као они који сваки дан умиру. Ево шта значи та изрека: свако јутро кад се пробудимо треба да мислимо да нећемо дочекати вече, и пре него што легнемо у кревет треба да мислимо да се нећемо пробудити. По природи ствари није позната граница нашег живота, нити се зна колику нам меру свакодневно оставља промисао. Живећи свакодневно са таквим расположењем ми нећемо ни грешити, ни имати похоту, нити се на кога гневити, нити гомилати богатство на земљи. Свакодневно очекујући смрт, стећи ћемо сиромаштвољубље и свима ћемо све праштати. Похоту за женом или какво друго нечисто задовољство ни једног тренутка нећемо задржавати у себи, већ ћемо их брзо одбијати, увек заузети предсмртним борбама и очекивањем судњег дана. Јер велики страх и бојазан од мука уништава пријатност задовољства и подиже душу која је близу пада.
6. И тако, почевши дело спасења и већ ступивши на пут врлине, пружајмо се ка ономе што је напред, како бисмо га и достигли (упореди **Филипљанима 3, 14**). Нека се нико не окреће уназад, као Лотова жена, погово стога што је Господ рекао: „Ниједан ко је

метнуо руку своју на плуг, па се обазире назад, није приправан за Царство Божије“ (**Лука 9, 62**). Обазирати се назад значи раскајати се што смо оставили свет и опет почети размишљати по светски.

7. Немојте се чудити слушајући о врлини и не чудите се због тог имена. Јер то дело није далеко од нас и није изван нас, већ у нама. Јелини иду у туђе крајеве и плове преко мора да би изучили науке, а нама није потребно да идемо у туђе крајеве ради Царства Небеског, нити да пловимо преко мора због врлина. Господ је показао да је то излишно, говорећи: „Гле, Царство Божије унутра је у вама“ (**Лука 17, 21**). Према томе, да бисмо имали врлину, потребно је само да је пожелимо, будући да је у нама и да се у нама образује. Јер уколико је словесна душа у свом природном стању, врлине ће бити у нама. Душа се налази у свом природном стању уколико је онаква каква је створена: веома добра и праведна. Зато је Исус Навин и говорио народу: „Привијте срца своја Господу, Богу Израиљеву“ (**Исуса Навина 24, 23**), а Јован Крститељ: „Поравните стазе његове“ (**Матеј 3, 3**). Душа је праведна када јој је словесност, то јест разумност сагласна природи. Злом у души се назива њено скретање са пута који захтева природа. Према томе, врлина није неко тешко дело. Уколико останемо онакви какви смо саздани, бићемо у врлинском стању, а уколико замишљамо зло, са правом ће нас назвати злим. Дело врлине би било тешко кад би било потребно да га стекнемо негде изван себе. Међутим, пошто је врлина у нама, потребно је једино да се чувамо од рђавих помисли, те да своју душу припремимо за Господа, као залог који смо примили од Њега. Он ће је признати за Своје створење, уколико види да је онаква каквом ју је саздао.

8. Боримо се са собом како гнев не би господарио над нама и како нама не би владала похота. Јер писано је: „Гнев човеков не твори правду Божију“ (**Јаковљева 1, 20**), и: „Жеља затрудњевши рађа грех, а грех учињен рађа смрт“ (**Јаковљева 1, 15**). Водећи такав живот, чврсто се држимо трезвоумља, као што је написано: „Више од свега чувај срце своје“ (**Приче Соломона 4, 23**). Ми, наиме, имамо страшне и свелукаве непријатеље, зле демоне.

9. Ми са њима водимо борбу, као што је рекао апостол: „Не ратујемо против крви и тела, него против поглаварстава, и власти, и господара таме овога света, против духова злобе у поднебесју“ (**Ефесцима 6, 12**). Они се у гомилама налазе у ваздуху који нас окружује и нису далеко од нас. Међу њима постоји велика разноликост. Међутим, говор о њиховој природи и њиховој разноликости би био веома опширан, и више би приличио онима који су виши од нас. Ми за сада имамо велику потребу да сазнамо замке које нам спремају.

10. И тако, најпре знамо да демони нису саздани у стању по коме се називају демонима. Јер Бог није створио ништа зло. И они су саздани као добри. Отпавши, међутим, од Небеског мудровања и вртећи се око земље, они су Јелине преварили привидима. Нама, пак, Хришћанима, завидећи, они све приводе у покрет, у жељи да нам спрече усхођење на Небо, одакле су они отпали. Због тога нам је потребна велика молитва и подвиг да бисмо од Духа добили дар разликовања духова (**1. Коринћанима 12, 10**), којим бисмо могли сазнати који од њих је мање зао, а који више, о чему се сваки од њих стара и како је могуће да се савладају и прогнају. Јер они имају многе замке и њихови напади су превртљиви. Знајући то, блажени апостол и његови следбеници су говорили: „Његове намере нам нису непознате“ (**2. Коринћанима 2, 11**). И ми један другог треба да опомињемо у ономе у чему смо сами били искушани. Ето, и ја вама као чедима говорим о замкама које сам сам делимично искусио.

11. Чим приметете неког Хришћанина, и утолико пре монаха, да пребива у труду и напредовању, они најпре покушавају и смишљају како да му на пут поставе саблазан; саблазни, пак, јесу зле помисли. Међутим, не треба да се бојимо њихових подметања с обзиром на то да се молитвом, постом и вером у Господа непријатељи одмах савлађују. Ипак, и побеђени, они се не смиравају, него одмах поново приступају са лукавствима и подмуклошћу. Уколико срце не могу да обузму очигледно нечистим жељама, они опет на други начин нападају: приређују разна привиђења да би изазвали страх, услед чега се претварају у разне облике и на себе узимају изглед жене, зверова, гмизаваца, дивова, читаве војске. Међутим, ни таквих привида не треба да се бојимо зато што су ништа и што ишчезавају чим се оградимо вером и знамењем крста. Уосталом, они су дрски и крајње бестидни. Стога они, побеђени и у томе, нападају на други начин: узимају на себе изглед пророка и предсказују шта ће бити кроз неколико дана. Такође се показују као веома високи, само да би барем некога преварили преко помисли и уловили привиђењима. Немојмо слушати демоне јер су нам туђи, немојмо их слушати чак и да нас подстичу на молитву, чак и да нам говоре о посту, него пажљивије гледајмо на циљ нашег подвижништва. Немојмо да нас варају, јер они све чине са лукавством. Не треба ни да их се бојимо, чак и да наступају на нас, чак и да нам прете смрћу, зато што су немоћни и зато што не могу остварити ништа већ једино прете.

12. Главну бригу треба посветити души, а не телу. Телу можемо посветити само неопходно време, док све остало време треба да посветимо души и иштемо оно шта јој је на корист, то јест да се не поводи за телесним страстима, већ да себи потчини тело. То и значе Спаситељеве речи: „Не брините се душом својом, шта ћете јести, или шта ћете пити; ни телом својим, у шта ћете се оденути“

(Матеј 6, 25). „И ви не иштите шта ћете јести или шта ћете пити, и не узнемиравајте се. Јер све ово траже незнабошци овога света; а Отац ваш зна да вама треба ово. Него иштите Царство Божије, и све ово ће вам се додати“ (Лука 12, 29-31).

13. Веруј у Господа и љуби Га! Чувај себе од нечистих помисли и од телесних задовољстава, као што је написано у Причама: „Не претоваруј стомак“ (Приче Соломонове 24, 15). Избегавај сујету, непрестано се моли, читај Псалме пре и после спавања, изучавај заповести које су ти дате у Светом Писму, држи на уму примере светитеља, да би душа твоја, памтећи заповести, могла да се угледа на њихову ревност. Нарочито гледај да испуниш апостолски савет: „Сунце да не зађе у гневу вашем“ (Ефесцима 4, 26). Сматрај да је то речено уопште за сваку заповест, то јест да нас залазак сунца не затекне не само у гневу, него ни у било каквом другом греху. Јер је и добро и неопходно да нас не осуде, ни сунце за дневну погрешку, ни месец за ноћне грехе, па чак ни за рђаве помисли.

14. Да бисмо сачували себе од тога, добро је да чујемо и сачувамо апостолску реч: „Сами себе испитујте“ (2. Коринћанима 13, 5). Ради тога нека свако даје себи рачуна за своје дневне и ноћне поступке. Ако је сагрешио, нека престане грешити, а ако није сагрешио, нека се не хвали, него нека истраје у добру, нека се не предаје немарности, нека не осуђује ближњег, нека себе не сматра праведником, „докле не дође Господ“ (1. Коринћанима 4, 5) Који испитује тајне. Често пута је и од нас самих сакривено оно што радимо. Но, ако ми не видимо, Господ види све. Због тога оставимо Господу нека суди, а ми саосећајмо један другоме, и „носимо бремена један другога“ (Галатима 6, 2). Испитујмо сами себе и поправимо се у ономе у чему смо неисправни.

15. Да бисмо се сачували од греха, обратимо пажњу и на следеће: нека свако од нас пази и записује своје поступке и душевне покрете са намером да их саопшти другоме. Будите уверени да ћемо, стидећи се откривања, неизоставно престати да грешимо и чак да мислимо на било шта рђаво. Јер, ко је тај који жели да га остали виде кад грешити? Или, ко после греха неће радије слагати, само да прикрије свој грех? Као што нико неће чинити блуд ако га неко гледа, тако ћемо лакше сачувати себе од нечистих мисли, уколико их записујемо са намером да их саопштимо другоме, стидећи се од тога да постану познате. И нека то записивање замени присуство наших сатрудника, да бисмо, осећајући при записивању исти стид као да нас гледају, и из мисли прогнали оно што је рђаво. Ако се будемо сродили са таквим навикама, успећемо да укротимо своје тело, угађајући Господу и кидајући вражије замке.

16. Изгледа ми да благодат Светога Духа брже испуњава оне који од свег срца ступају на подвиг, и од самог почетка решавају да се држе чврсто и да не уступају ђаволу ни у једној борби све док га не победе. Уосталом, призвавши их, Свети Дух им у почетку пружа многе олакшице, да би им осладио ступање на подвиг покајања. Он им тек касније открива тај пут у свој истини, то јест тешкоћи. Помажући им у свему, Он запечаћује у њих какве напоре покајања да носе и одређује границе и понашање како у погледу тела, тако и у погледу душе, све док их не доведе до савршене обраћености ка Богу, њиховом Творцу. Ради тога, Он их непрестано побуђује да оптерећују и тело и душу, како би се и једно и друго равномерно осветило, и подједнако постало достојно наслеђа вечнога живота: тело да обременују сталним постом, трудом и честим бдењима, а душу духовним напорима и марљивошћу извршењу свих служби послушања које се врше телом. О томе да ништа не треба радити немарно, већ са марљивошћу и страхом Божијим, треба да мислимо при сваком телесном делу, уколико желимо да буде плодносно.

17. Изводећи покајника на подвиг на који га позива, Дух Божији му пружа Своју утеху и учи га да се не враћа назад, и да се не приљубљује ни за какву ствар овог света. Ради тога Он отвара очи душе и даје јој да увиди красоту чистоте ка којој води покајнички труд, загревајући у њој ревност за потпуно очишћење и себе и тела, како би и једно и друго постало нераздвојно у погледу чистоте. У томе лежи циљ обуке под руководством Светога Духа: да се и душа и тело потпуно очисте, и да се доведу до првобитног стања у коме су били до пада, уз искорењивање свега што је додала ђаволска завист. Тада у њима неће остати више ништа ђаволскога, и тело ће почети да се у свему покорави захтевима ума. Ум ће тада са влашћу одређивати и његово пиће и храну, и сан, и сваку другу делатност, учећи се непрестано од Духа Светога, по примеру светог апостола Павла: „Изнауравам тело своје и савлађујем га“ (1. Коринћанима 9, 27).

18. Познато је да се у телу одигравају три врсте телесних покрета. На првом месту долазе природни, урођени покрети, који у ствари не производе ништа без сагласности душе, него само дају да се осете присутним у телу. Друга врста покрета произилази од обилне хране и пића, који рађају нарочиту зажареност у крви, и подижу борбу противу душе, наводећи је на нечисту похоту. Због тога и каже Апостол: „Не опијајте се вином, у чему је разврат“. Исто тако и Господ заповеда Својим ученицима у Јеванђељу: „Пазите на себе да срца ваша не отежају преједањем и пијанством“ (Лука, 21, 34). Монаси који су решили да достигну пуну меру светости и чистоте, нарочито су дужни да се владају тако да и они са апостолом могу рећи: „Изнауравам тело своје и савлађујем га“ (1. Коринћанима 9, 27). Трећа врста покрета долази од злих духова, који из зависти вас кушавају, и пробају да раслабе монахе који теже ка чистоти, или да скрену са пута оне који желе да уђу на врата чистоте, то јест да ступе у монаштво.

19. Уосталом, ако се човек наоружа трпљењем и непоколебивом верношћу заповестима Божијим, Дух Свети ће његов ум научити како да очисти душу и тело од таквих покрета. Уколико, пак, ослаби у осећањима и допусти немарност у односу на заповести и наредбе о којима је слушао, зли духови ће почети да га побеђују, да опседају читав састав тела и да га оскрнављују покретима до те мере да измучена душа неће знати где да се дене, у очајању не видећи помоћ ни откуда. И тек када, отрезнивши се, поново стане на страну заповести и, узевши њихово бремене, или схвативши силу обавезе, преда себе Духу Божијем, она ће се изнова испунити спасоносним настројењем. Тада ће схватити да је дужна да спокојство тражи једино у Богу, и да је једино на тај начин њој доступан мир.

20. Треба сагласно и равномерно носити покајничке напоре и душом и телом, у стремљењу ка савршеној чистоти. Када се ум удостоји благодати да може без саможаљења и попуштања себи да ступи у борбу са страстима, значи да у себи има надахнуће, упутства и потпору Духа, помоћу којих успешно почиње да од душе одсеца све нечисте покрете, који произилазе од похоте срца. Сјединивши се са умом или духом човека, ради решености за строго испуњавање указаних заповести, овај Дух га упућује да прогони све страсти из душе, како оне које су се помешале помоћу тела, тако и оне које су се уселиле у душу независно од тела. И Дух га учи да цело тело, од главе до ногу, држи у поретку: очи - да гледају са чистотом; уши - да слушају у миру, не наслађујући се понижавањем, осуђивањем и увредама; језик - да говори само оно што је добро, мерећи сваку реч, и не допуштајући да му се у говор умеша било шта нечисто и страсно; руке - да су спремне на покрет једино ради молитве и дела милосрђа и штедрости; стомак - да се држи мере у примању хране и пића, сагласно потреби одржавања тела и не допуштајући похоту и сластољубље; ноге - да ступају право и да се ходе по вољи Божијој, увек идући на вршење добрих дела. Потчињавајући се власти Светога Духа, тело се мења, навикава на свако добро, и, до извесне мере, унапред узима учешће у својствима духовног тела, која ће примити приликом васкрсења праведних.

21. Као што је речено, душа има властите страсти: гордост, мржња, завист, гнев, униније, чамотиња и слично. Души која му се свом снагом преда, Свештедри Бог даје дух истинског покајања и чисти је од свих тих страсти, учећи је да не иде за њима и пружајући јој силу да их савлађује и да побеђује непријатеље, који не престају да јој плету замке, старајући се да је посредством искушења поново вежу за себе. И уколико се она покаже одлучна у свом обраћењу и у добром повињавању Духу Светом, Који је учи покајању, милосрдни Творац ће се сажалити над њом ради њених напора - дугих постова, честих бдења, поучавања у Речи Божијој, непрестане молитве, одрицања од свих светских утех, служења свима чистим срцем, смирења и сиромаштва духа - које предузима са сваком тескобом и невољом. Уколико, дакле, истраје у свему томе, Свештедри ће на њу погледати милостивим оком, избављајући је од свих искушења и Својом милошћу је извлачећи из руку непријатеља.

22. Бог Отац по Својој благодати није поштедео Сина Свог Јединородног (**Римљанима 8, 32**), него Га је предао ради нашег избављења од грехова и неправди наших. Смиривши Себе ради нас, Син Божији нас је исцелио од душевних болести наших и омогућио нам спасење од грехова наших. Молим вас Именом Господа нашег Исуса Христа да знате и увек у мислима држите то велико дело Божије, то јест да је Бог Слово ради нас у свему постао сличан нама, осим у греху. Онима који су обдарени разумом приличи да ово знају разумно, да буду ревностни у томе да и на делу постану слободни од греха силом доласка Господњег. Они који су ово дело применили као што треба, постали су Његове слуге. Међутим, то још није савршено звање. Савршенство доводи до синовства, до освећења, које долази у своје време. Видевши да су Његови ученици већ доспели до синовства, и да су Га познали научени Духом Светим, Господ наш Исус Христос им је рекао: „Више вас не називам слугама, јер слуга не зна шта ради господар његов; него сам вас назвао пријатељима, јер све што чух од Оца Свога, објавих вам“ (**Јован 15, 15**). Они који су познали шта су постали у Исусу Христу, подиглоше глас говорећи: „Не примисмо духа ропства, да се опет бојимо; него примисмо Духа усиновљења, којим вичемо: 'Ава, Оче'" (**Римљанима 8, 15**). Онај ко не пројави пуну и усрдну спремност да устане из греха, нека зна да ће долазак Господа Избавитеља њему бити на осуду. Због тога је у почетку Симеон запевао: „Где, Овај лежи да многе обори и подигне у Израиљу, и да буде Знак против Кога ће се говорити“ (**Лука 2, 34**). Затим су и апостоли узвикнули: „Ми смо једнима мирис смрти за смрт, а другима мирис живота за живот“ (**2. Коринћанима 2, 16**).

23. Није вам непознато да се непријатељи истине непрестано труде да потру истину. Бог је од самог почетка саздања света у свако време посећивао твар Своју, и оне који су Му као Саздатељу приступали од свег срца, учио како треба да Га поштују. Међутим, када су, услед страсности плоти и злобе непријатеља који нас нападају, добра стремљења душе изгубила силу и када људи, не само да нису могли да се избаве од грехова и да се врате у првобитно стање, него ни да схвате шта им је својствено по природи и назначењу, Бог је учинио милост и научио их истинском богопоштовању кроз писани Закон. Када, међутим, ни то није помогло, и видећи да се рана шири и да захтева одлучно лечење, Бог је одлучио да пошаље Сина Свог Јединородног, Који и јесте Јединствени Лекар наш.

24. Гледајући на наше време и побеђиван љубављу према Исусу Христу, понекад осећам радост, а понекад жалост или чак плач. Многи су се у нашем поколењу обукли у одећу благочешћа (=монаштва). Међутим, само неколицина од њих су то учинили из свег срца, удостојивши се да стекну избављење које је донето доласком Господа Исуса. То су они због којих се радујем. Други, пак, презревши силу свог завета, делују по вољи плоти и наклоностима свог срца, због чега је долазак Господњи за њих постао изобличење. То су они због којих сам жалостан. Неки су, најзад, помишљајући на дужину времена подвига, пали духом, збацили са себе одећу благочешћа и постали као бесловесни. То су они због којих плачем, будући да долазак Господњи за њих представља осуду.

25. Свим својим силама се молим Богу за вас како би вам у срца положио онај огањ који је Господ наш Исус Христос бацио на земљу (**Лука 12, 49**), да бисте могли правилно да управљате својим намерама и осећањима и да разликујете добро од зла.

26. Када ветар дува у једном правцу, сваки морепловац може да помисли високо о себи и да се похвали. Међутим, тек се при изненадној промени ветрова открива искуство опитних крманоша.

27. Слуга Божији је онај који се Боји Господа и који чува Његове заповести. То није ропство у коме се ми налазимо, већ праведност која води ка синовству. Господ наш је изабрао апостоле и поверио им благовест Јеванђеља. Заповести које су нам они дали установиле су прекрасно ропство у коме ми господаримо свим страстима и обављамо прекрасно служење врлинама. Међутим, кад се још више приближимо благодати, Господ наш Исус Христос ће и нама, као Својим апостолима, рећи: „Више вас не називам слугама, јер слуга не зна шта ради господар његов; него сам вас назвао пријатељима, јер све што чух од Оца Свога, објавих вам“ (**Јован 15, 15**). Они који приступе благодати из опита ће познати покрете Духа Светог и схватити своје духовно стање. Схвативши и познавши то, они ће узвикнути: „Не примисмо духа ропства, да се опет бојимо; него примисмо Духа усиновљења, Којим вичемо: 'Ава, Оче'“ (**Римљанима 8, 15**).

28. Бог свима руководи дејством Своје благодати. Због тога се не лењите и не предавајте унијију, већ зовите Бога дан и ноћ да бисте умолили благост Бога Оца, и да би вам послао помоћ одозго ради познања онога шта треба да чините. „Не дајте сна очима својима, ни веђама својима дремања“ (**Псалам 132, 4**), ревнојући да принесете сами себе Богу као чисту жртву, и да бисте га видели. Без чистоте, наима, „нико не може видети Бога“, као што вели апостол (**Јеврејима 12, 14**).

29. Сви светитељи жале, плачу и тугују кад нас виде да смо лењи и немарни. Кад нас, пак, виде да смо исправни и да напредујемо у савршенству, радују се, и у радости и весељу не престају да приносе Творцу молитве за нас. И Господ се тада теши нашим добрим делима, исто колико и сведочењу и молитвама Светих, укрепљујући нас разним даровима.

30. Онај ко из свег срца не омрзне оно што је својствено вештаственој и земној плоти и свим њеним покретима и дејствима, и ко свој ум не уздигне горе ка Оцу свих, не може достићи спасење. А над трудом оног ко то учини, Господ ће бити милостив и дати му невидљиви и невештаствени огањ који ће у њему сагорети све страсти и савршено очистити његов ум. Тада ће се населити у њему Дух Господа нашег Исуса Христа и остати у њему, учећи га доличном поклоњењу Оцу. Међутим, све док ми саучествујемо у сластима своје вештаствене плоти, остајемо непријатељи Богу, Његовим анђелима и свима Светима. Молим вас именом Господа нашег Исуса Христа да будете марљиви за живот свој и спасење своје, и да не дозволите овом времену да због тренутка отме од вас вечност којој нема краја, ни том земљаном телу да вас лиши Царства Светлости које нема краја и које се не може описати. Заиста се смуђује душа моја и обамире ум мој због тога што нам је дата слобода да изаберемо и чинимо дела светих, а ми, опијени страстима, слично пијаним од вина, нећемо ум свој да уздигнемо горе и потражимо вишњу славу, нећемо да подражавамо дела Светих и следимо њихове стопе, како бисмо постали и наследници њихових дела и заједно са њима добили вечно наслеђе.

31. Ви сте се удостојили великог добра стекавши благодат која је у вама. Ипак, дужни сте и да се без лењости подвизавате у Име Онога Који вас је посетио, „Истока с висине“ (**Лука 1, 78**), како бисте Му постали света и непорочна жртва. Ми знамо како је пала наша природа са висине своје у дубину понижења и беде и како ју је посеђивао милосрдни Бог Својим законима преко руку Мојсијевих и осталих пророка, како је у последње време посетио преко Јединородног Сина Свог, Који је врховни Началник наших првосвештеника и истински Лекар наш, једини Који може да исцели болести наше, Који се обукао у наше тело и Самог Себе предао за наше грехе. Његовом смрћу смо ми спасени. Схватајте и пријежно испитујте наредбе нашег Творца. Запазите Његове посете и спољашњег и унутрашњег човека, и то, пошто смо, премда словесни, постали неразумни, будући да смо се привезали за вољу непријатеља, злотвора и оца лажи.

32. Колико је милијарди злих бесова, и како су безбројни облици њихових замки! Чак и кад виде да смо познали своје страсти и срамоту, да избегавамо зла дела на која нас наводе, да склањамо своје ухо од рђавих савета које нам дошаптавају, они не одустају, него са очајним напором настављају своје дело, знајући да је њихова судбина коначно решена и да ће им ад пасти у наследство, због њихове прекомерне злобе и отпадништва од Бога. Нека Господ отвори очи срдаца ваших да видите колико су безбројне мреже демонске, и како нам чине много зла свакога дана. Нека вам дарује бодро срце и дух расуђивања како бисте сами себе принели Богу као живу и беспрекорну жртву! Чувајте се у свако време демонске зависти и њихових злих савета, скривених замки и притајене злобе, превртљиве лажи и хулних помисли и тананих наговарања која сваког дана убацују у наша срца! Клоните се гнева и клевете на које нас они подбадају да бисмо се борили међу собом, себе правдајући а друге осуђујући, да бисмо вређали једни друге, да бисмо говорили ласкавим језиком, скривајући горчину у својим срцима, да бисмо осуђивали спољашњост ближњега, скривајући у себи отимачину, да бисмо се свађали међу собом и ишли један насупрот другоме, са жељом да истрајемо на своје и да се покажемо честитији од других. Сваки човек који се наслађује греховним помислима пада својевољно, јер му је мило оно што у њега сеје непријатељ, и зато што мисли да се оправда само видљивим делима, премда је изнутра станиште злог духа који га учи сваком злу. Тело његово ће се испунити срамотом, будући да њиме владају демонске страсти које он не одгони од себе. Демони нису видљива тела. Међутим, ми постајемо њихова тела када нам душе примају њихове тамне помисли. Јер, примивши те помисли, ми примамо саме демоне, те чинимо да се препознају у телима.

33. Умна и бесмртна природа сакривена је у трулежном телу нашем да би кроз њега пројављивала своја дејства. И тако, чинивши ово тело кадионим олтаром, принесите на њега све ваше помисли и рђаве савете, и, постављајући их пред лице Господње, узнесите к Њему свој ум и срце, молећи Га да вам свише пошаље Свој огањ, који ће спалити и очистити све што се налази на њему. И побојаће се противници ваши, свештеници Ваалови, и погинуће од руке ваше, као од руке Илије пророка (**1. Царевима 18, 25**). Тада ћете угледати човека који излази из божанствене воде и који ће учинити да на вас сиђе духовна киша, то јест роса Духа Утешитеља.

34. Отпавши од свог Небеског чина због гордости, ђаво непрестано покушава да наведе на пад и све оне који од свег срца желе да приступе Господу, и то истим путем којим је и сам пао, то јест гордошћу и љубављу према сујетној слави. Тиме нас нападају демони, и тиме и другим сличним мисле да нас одвоје од Бога. Осим тога, знајући да онај ко воли свог брата, воли и Бога, они у наша срца полажу мржњу према ближњему и то у тој мери да не можемо ни да погледамо на брата свога, нити да проговоримо са њим. Дешавало се да су многи предузимали заиста велики труд у врлини, али су услед неразумности опет погубили себе. То се може десити и међу вама уколико, на пример, охладневши за дела, будете мислили да поседујете врлине. Јер, ето, већ сте упали у ту ђаволску болест, надменост, мислећи да сте блиски Богу и да боравите у светлости, иако се, у самој ствари, налазите у тамни. Шта је побудило Господа нашег Исуса Христа да сложи Своје хаљине, да опаше Своја бедра убрусом, наспе воду у умиваоник и опере ноге онима који су нижи од Њега (**Јован 13, 4**), ако не намера да нас научи смирењу? Да, Он га нам је на примеру тада показао. И заиста, сви који хоће да буду примљени у првобитни чин, успеће једино преко смирења, с обзиром да је у почетку покрет гордости био разлог свргнућа са Неба. И тако, човек неће наследити Царство Божије уколико се у њему не нађе крајње смирење, смирење свим срцем, свим умом, свим духом, свом душом и телом.

35. Ако желимо да се искрено приближимо своје Саздатељу, треба да се, по духовноме закону, подвизавамо да се душа ослободи од страсти. Јер, због наших рђавих дела, због наслађивања страстима, због многих демонских искушења, наша умна снага је ослабила, док су добре побуде наших душа замрле. Ми већ не можемо да познамо лепоту и потребе наше духовне природе због страсти у које често упадамо. Али, нема нама спасења ни од кога до од Господа нашег Исуса Христа, по речима апостоловим: „Јер као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживети“ (**1. Коринћанима 15, 22**). Наш Господ Исус Христос јесте живот свих словесних створења, сазданих по Његовом образу.

36. Ми смо добили имена Светих и обукли се у њихово одело, којим се хвалимо пред неверним, али немамо усрдности да их подражавамо у делима. Бојим се да се и на нас не примени оно што је рекао апостол: „Који имају изглед побожности, а силе њене су се одрекли“ (**2. Тимотеју 3, 5**). Нека вам Господ да да схватите шта је живот који сте прихватили како бисте, делајући у његовом духу, постали достојни невидљивог наслеђа. Ми смо дужни да сагласно својим силама чинимо дела која одговарају вољи Господњој! То је, наиме, својствено нашој природи, и осим тога више ништа не треба захтевати од наше врлине. Онај ко служи Богу и тражи Га из свег срца свог, дејствује сагласно са својом природом, а ко чини грех, достојан је прекора и казне, зато што чини оно што је страно његовој природи.

37. Од времена кад је Господ благодаћу Својом пробудио мој ум од смртног сна, стекао сам прекомерени плач и неутешно уздисање. Помишљао сам у себи шта бисмо узвратили Господу за све што је урадио за нас! Анђелима Својим наредио је да нам служе, пророцима да предсказују, апостолима да објављују Јеванђеље. Изнад свега, послао је Сина Свог Јединородног ради нашег

спасења. Због тога, побуђујте срца своја на страх Божији. Знајте да је Свети Јован Крститељ и Претеча крштавао водом ради покајања и ради припремања за крштење Господа нашег Исуса Христа, Који крсти Духом Светим и огњем, то јест огњем ревности за добра дела. Покажимо усрдну готовост за своје душевно и телесно очишћење, и примивши крштење Господа нашег Исуса Христа, будимо ревнитељи добрих дела, како бисмо Му принели сами себе као пријатну жртву. Дух Утешитељ, примљен на крштењу, даје нам силу да делујемо свето, како би нас опет уздигао до првобитног славног стања, и учинио нас достојним да добијемо вечно наслеђе. „Знајте, који се год у Христа крстите, у Христа се обукосте, примајући благодат Светога Духа“, као што вели апостол (**Галатима 3, 27-28**). Телесне разлике роба и слободњака, мушкарца и жене одмах престају чим се прими ова благодат. Поставши за њих залог наслеђа вечног Царства Небеског, Свети Дух их учи како да се поклањају Оцу „у духу и истини“ (**Јован 4, 23**).

38. Ја сам се молио за вас да се и ви удостојите да примите великог огњеног Духа, Којег сам ја добио. Ако ви желите да Га добијете и да остане у вама, принесите најпре телесни труд и смирење срца, те узносећи дан и ноћ своје помисли на Небо, иштите са искреним срцем дар Духа огњеног и даће вам се. На тај начин су Га добили Илија Тесвићанин, Јелисеј и остали пророци. Ономе ко себе обрађује на тај начин, то јест указаним подвигом, даће се овај Дух за свагда и завек. Истрајте у молитвама са упорним искањем из свег срца и даће вам се, јер тај Дух борави у праведним срцима. Пришавши вам, откриће вам велике тајне, одагнаће од вас страх од људи и зверова, и Небеска радост ће бити у вама дан и ноћ. У овом телу ћете бити као они који се већ налазе у Царству Небеском.

39. Ако човек жели да стекне љубав Божију, дужан је најпре да задобије страх Божији. Од страха се рађа плач, а од плача храброст. Душа у којој све ово сазре, почеће да доноси плодове у свему. Видевши у души те дивне плодове, Бог је привлачи Себи као мирис одабраног тамјана и због ње се радује са анђелима у свако доба. Он и њу испуњује радошћу, чувајући је на сваком путу њеном, како би без опасности достигла место свог спокојства. Видећи како је највиши Чувар опкољава, ђаво је више не напада. Шта више, због ове велике силе, не сме ни близу да јој приђе. Стеците ову силу да би вас се бојали демони, па ће вам се олакшати напори које предузимате, и осладити вам се све Божанско. Сладост Божанске љубави је далеко слађа од саћа меда. Многи од монаха и девственица, који су живели у заједници, мишљаху да поседују сладост Божанске љубави, иако је нису окусили. Бог им је није подарио будући да нису уложили никакав труд да би је стекли. Њу ће, пак, по милости Божијој, свакако стећи онај ко се стара да је достигне, јер Бог не гледа ко је ко. Бог удостојава таквом силом човека који из жеље за светлошћу Божијом и Његовом силом презире и увреде и част овога света, мрзи све светско и покој тела, чисти срце своје од свих рђавих помисли, непрестано приноси Богу пост, даноноћни плач и чисте молитве. Потрудите се да добијете такву силу, па ћете сва своја дела вршити спокојно и лако, и добити смелост у обраћању Богу. Тада ће Он испуњавати све ваше молбе.

40. Бог слуша оне који Га љубе и који Га траже из свег срца свог, и снисходи им у свим њиховим молбама. Молбе, међутим, оних који Му приступају са подељеним, а не целовитим срцем, са жељом да добију славу и похвалу од људи, Он не слуша, већ се на њих гневи, будући да су им дела спољашња само да их људи виде. На њима се испуњава реч Псалма који говори: „Бог расипа кости човекоугодника“ (**Псалам 53, 6**). Сила Божија не дејствује у њима зато што нису истрајни у делима којих се прихватају. Они не познају божанствену сладост, њену мирноћу и весеље. Много је у нашем роду оних који нису добили силу која даје сладост души, и из дана у дан је испуњава све већом радошћу и весељем, разбуктавајући у њој божанствену топлоту. Њих вара зли дух зато што своја дела врше да би се показали људима. Ви, пак, плодове трудова својих приносите пред лице Господње, старајући се да се удаљавате од духа сујете. Непрестано се борите да водите борбу против њега како би Господ примио ваше плодове које приносите пред Његово Лице, и како би вам послао силу коју даје изабраним Својим. Немојте престајати да се противите том злом духу. Кад човек приступа добром делу или прекрасном подвигу, тај зли дух одмах прилази, желећи да има удео са њим или да га потпуно одвоји од тих намера. Он не трпи да неко поступа праведно и противи се свима који желе да су верни Господу. Многима он не допушта да приступе врлини, а другима се меша у делатност, поништавајући њихове плодове. Он их учи да упражњавају врлине и чине дела милосрђа са сујетом. О таквим људима мисле да су богати плодовима, иако их уопште немају. Они личе на смокву о којој се, када се гледа издалека, мисли да је пуна слатких плодова, иако се, када се приђе ближе, на њој ништа не може наћи. Зато што на њима не налази ни једног доброг плода, Бог не само да их лишава неупоредиве сладости Свог Божанства, већ их и исушује. Ви се, пак, ступивши на подвиг, старајте око противљења духу сујете. Противите му се и савлађујте га. Приступиће вам сила Божија, указаће вам помоћ и остати са вама. У свако време ће вам пружати ревност и топлину, од које ништа није драгоценије. Онај међу вама који увиди да није обдарен том топлином, нека се потруди да је стекне и она ће му доћи. Она личи на огањ који се разгорева и поприма своју природну силу, диже увис и пламти када људи дувају у њега, желећи да загреју уље. На исти начин, ако видите да вам се душа, услед немара и лењости, хлади, пожурите да је пробудите, проливајући сузе над њом. Без сумње је да ће доћи тај огањ и сјединити се са вашим душама, те ће они који га стекну изобилувати добрим делима. Ето и Давид је, приметивши да му је душа отежала и охладнела, рекао: „Сетих се древних дана, поучих се из свих дела Твојих, и из творевине руку Твојих се научих. Подигох Теби руке своје, и душа моја Ти је као осушена земља“ (**Псалам 143, 5-6**). Видите, Давид је био крајње забринут кад му је срце

отежало, све док се опет није разгорео огањ у његовом срцу. Тада је он узвикнуо: „Готово је срце моје, Боже, готово је срце моје“ (**Псалом 108, 1**). На основу такве даноноћне бриге и старања, он је поново враћен у свој чин. Исто тако поступајте и ви како бисте били једнодушни у припремању срца, уз помоћ Божанствене светлости и огња.

41. Молите се да вам Бог да благодат да све јасно видите и разумете, да бисте јасно разликовали шта је добро, а шта зло. Код апостола Павла је написано: „Јака храна је за савршене“ (**Јеврејима 5, 14**). То су они који су дугим и марљивим подвигом своја чула и намере обучили да разликују добро и зло, постали синови Царства и изабрани за божанствено усиновљење. Бог им је даровао мудрост и расуђивање у свим делима њиховим, да их не би преварио ни човек ни ђаво. Треба да знате да непријатељ искушава верне под видом добра, и многе вара зато што немају расуђивања и мудрости. Сазнавши о том богатству разума које је одређено за верне и које нема граница, блажени Павле је писао Ефесцима: „Да вам Бог Господа нашега Исуса Христа, Отац славе, даде Духа мудрости и откривења да Га познате, и просветљење очи срца вашег да бисте знали у чему је нада позива Његова, и какво је богатство славе наслеђа Његова у Светима“ (**Ефесцима 1, 17-18**). То је он чинио по Својој безмерној љубави према нама, знајући да они који то буду постигли неће имати никаквог труда и да се неће ничега бојати, те да ће их радост Господња тешити дан и ноћ. Труд ће им тада бити слadak у свако време. Многи од монаха и девственица који живе у општежићима не достижу до те мере. А ви, ако хоћете да достигнете меру у којој се налази врхунац савршенства, одступите од свих који носе таква имена, то јест монаштва и девствености, а немају тог прозрења и расуђивања. Јер, уколико ступите у општење са њима, неће вам дати да напредујете, већ ће угасити и ваш жар, будући да сами немају никаквог жара. Код њих је хладноћа, јер иду за својим жељама. И тако, немојте се саглашавати са њима кад дођу код вас и поведу разговор светским речима, сагласно са својим жељама. Јер код апостола Павла је написано: „Духа не гасите, пророштва не презириште“ (**1. Солуњанима 5, 19-20**). Знајте да се Дух ничим тако не гаси као сујетним разговорима.

НАСТАВИЋЕ СЕ